

Kulturutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2023—2026

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2023—2026 (SRR 2/2022 rd): Ärendet har lämnats till kulturutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 19.5.2022.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Atte Jääskeläinen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Riitta Kaivosoja, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Minna Polvinen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Esko Ranto, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Tiina Silander, undervisnings- och kulturministeriet
- utvecklingschef Jarkko Lahtinen, Finlands Kommunförbund
- direktör för kommunal ekonomi Sanna Lehtonen, Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Veli-Matti Lamppu, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- utbildningspolitisk expert Risto-Matti Alanko, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ledande expert Heikki Holopainen, Bildningsarbetsgivarna rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Finlands Akademi
- Centret för konstfrämjande
- Statens idrottsråd
- Nationalgalleriet
- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Medborgarinstitutens förbund MiF
- Kopiosto ry
- Kouluinoyhdistys - Skolbioförening ry

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- Luovan työn tekijät ja yrittäjät (Lyhty)
- Professorsförbundet
- Sanasto rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Folkhögskolförening rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Finlands museiförbund rf
- Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- Finlands Olympiska Kommitté rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf
- Finlands Teatrar rf
- Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf
- Finlands studentkårers förbund FSF rf
- Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- Tieteentekijöiden liitto ry
- Fritt Bildningsarbete rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Tillståndet för de offentliga finanserna

Den kommunala ekonomin

Utsikterna för den kommunala ekonomin har stärkts sedan hösten bland annat på grund av att utfallet av samfundsskatten har ökat mer än beräknat och på grund av de coronastöd som staten beviljat kommunerna. Avhjälpandet av det välfärdsunderskott och inlärningsunderskott som beror på covidtiden orsakar å andra sidan också ett ekonomiskt tryck ur undervisnings- och kulturväsendets synvinkel.

Osäkerheten kring den ekonomiska utvecklingen har dock enligt ett sakkunnigyttrande ökat och utgör en risk också för den kommunala ekonomin. I kommunerna uppstår utgiftstryck bland annat genom digitalisering av tjänster, beredning av och anvisningar om social- och hälsovårdsreformen och arbets- och närings servicereformen, arbetslöshetsansvaret, energiinvesteringar samt andra finansieringsansvar och finansieringsinvesteringar som krävs för hållbar tillväxt. Kostnadstrycket är mycket högt på vissa orter också på grund av de multiplikatoreffekter som Rysslands anfallskrig har.

År 2023 stärks den kommunala ekonomin temporärt när kostnaderna för social- och hälsovårdsuppgifterna försvinner, men kommunerna ännu får in skatter för tidigare skatteår enligt de högre skattesatser och andelar som gäller före social- och hälsovårdsreformen. På längre sikt finns det dock en strukturell obalans mellan inkomster och utgifter i den kommunala ekonomin. Statsbidragen till kommunerna uppgår 2023 till 5,4 miljarder euro, varav statsandelen för basservice utgör 2,7 miljarder euro. Som en del av de omfördelningar på 370 miljoner euro som regeringen

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

kommit överens om sänks nivån på kommunernas statsandelar med 24 miljoner euro (enligt beslut våren 2022), medan nivån på sammanslagningsunderstöden sänks med 9 miljoner euro från och med 2023. Det anvisas inget anslag för digitaliseringsincitamentet 2023 och statsandelen för basservice minskas på motsvarande sätt. Omfördelningarna minskar statsandelarna för basservice med 43 miljoner euro 2023 och med 33 miljoner euro från och med 2024.

Hjälp till flyktingar från Ukraina

Utskottet anser det vara ytterst nödvändigt att regeringen förbinder sig att ersätta kommunerna för de kostnader som tjänsterna för flyktingar orsakar. Tills vidare ordnas tjänsterna på de förläggningars ansvar som lyder under Migri och produceras flexibelt genom samarbete mellan kommunerna och förläggningarna. Till de tjänster som ersätts hör utöver inkvartering också bland annat social- och hälsovårdstjänster, sysselsättningstjänster samt tjänster för att hjälpa flyktingbarn och trygga förutsättningarna för lärande så att barnens rättigheter tillgodoses.

För att hjälpa flyktingar från Ukraina reserveras 60 miljoner euro 2023 för ersättning av kommunernas kostnader för småbarnspedagogik samt 120 miljoner euro år 2023 och 48 miljoner euro år 2024 för förberedande undervisning före den grundläggande utbildningen. Dessutom reserveras 2,5 miljoner euro per år för utbildning i finska och svenska under ramperioden och 5 miljoner euro för integrationsutbildning 2023, 4 miljoner euro 2024 och 3 miljoner euro 2025. Utgifterna för att hjälpa de ukrainska flyktingarna är förknippade med stor osäkerhet. Behovet av anslag beror bland annat på hur många ukrainare som anländer samt på deras ålder och servicebehov. Anslagen preciseras under budgetprocessen.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Allmänt

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel uppgår under ramperioden till cirka 7,3 miljarder euro per år. Planen för de offentliga finanserna innehåller betydande ändringar och reformer med anslagseffekt inom ministeriets ansvarsområde. Utöver de finansieringsbeslut som beror på Ukrainakrisen gäller de viktigaste besluten anordnande av penningspelsverksamhet och stödmottagarnas finansieringsnivå, forsknings- och utvecklingsverksamhet samt satsningar på yrkesutbildning.

Som ett led i återhämtnings- och resiliensplanen anvisas under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel 2023—2026 finansiering enligt Finlands program för hållbar tillväxt för följande ändamål: lokal och nationell infrastruktur inom Finlands Akademis forskningsfullmakt, FoU-verksamhet som stöder den gröna omställningen, påskyndande av nyckelsektorer och stärkande av kompetens, förnyelse av kontinuerligt lärande och genomförande av programmet för digitalisering av kontinuerligt lärande samt strukturstöd till kultur- och konstbranscherna.

Avkastning från penningspelsverksamhet

Utskottet anser det vara utmärkt att utgifterna för de allmännyttiga verksamheter som finansieras med avkastningen av penningspel tas in i ramen redan från och med 2023. Enligt den parlamen-

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

tariska arbetsgruppens riktlinjer för finansieringsnivån uppgår det totala anslaget för understödsverksamheten 2024 till 990 miljoner euro, baserat på medeltalet för statsunderstödsfinansieringen under tioårsperioden 2013—2022. I planen för de offentliga finanserna motsvarar anslagsnivån för 2023 den nivå som finansieringen enligt riktlinjerna ska vara på 2024. För att nå anslagsnivån på 990 miljoner euro höjs anslagen med cirka 38 miljoner euro jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna.

Propositionen om reformen av finansieringsmodellen lämnas enligt planerna till riksdagen under hösten 2022. Verksamheten enligt den nya finansieringsmodellen inleds den 1 januari 2024.

Förskolepedagogik och grundläggande utbildning

I planen för de offentliga finanserna anvisas årligen i enlighet med tidigare beslut 15 miljoner euro för stödmodellen för småbarnspedagogik. Det är ett behövligt stöd för genomförandet av lagreformen om stöd till barn.

Utskottet anser också att det anslag som reserverats för verksamhetsmodellen för engagerande arbete i skolgemenskapen inom den grundläggande utbildningen (8 miljoner euro från och med 2023) är viktigt. Medlen utbetalas som en del av statsandelarna för kommunal basservice. Genom verksamhetsmodellen för engagerande arbete i skolgemenskapen styrs mer resurser och stöd till förebyggande av elevernas frånvaro och till tidigt ingripande. Målet är att förbättra utbildningsanordnarnas färdigheter att stödja elevernas psykiska hälsa och socioemotionella färdigheter samt att bygga upp en inkluderande verksamhetskultur i skolan.

Utskottet noterar att erfarenheterna av projekten för utbildningsmässig jämlikhet visar att det är nödvändigt att i god tid dra upp riktlinjer för fortsatta åtgärder. Till exempel försöket med tvåårig förskoleundervisning, som ingår i utvecklingsprogrammet Utbildning för alla, fortsätter till maj 2024.

Stöd för genomförandet av läropliktsreformen

För att stödja höjningen av läropliktsåldern och genomförandet av avgiftsfri utbildning på andra stadiet reserveras 102 miljoner euro 2023 och 129 miljoner euro från och med 2024 i enlighet med tidigare beslut.

Utskottet anser att det föreslagna anslaget behövs. Vid genomförandet av läropliktsreformen är det viktigt att noga följa upp vilka kostnader reformen medför för utbildningsanordnarna och hur statsandelsfinansieringen räcker till och se till att finansieringen är tillräcklig.

Gymnasieutbildning

Sakkunniga har uttryckt oro över den otillräckliga finansieringen av gymnasieutbildningen. Planen för de offentliga finanserna åtgärdar inte detta. Inom gymnasieutbildningen har anslagsbehovet enligt ett sakkunnigttrande ökat på grund av ökade kostnader samt nya och ökade skyldigheter.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

Staten riktar varje år en nedskärning på cirka hundra miljoner euro till gymnasieutbildningen, vilket äventyrar kvaliteten på och tillgängligheten till gymnasieutbildningen och särbehandlar både studerande och anordnare av gymnasieutbildning. Utskottet hänvisar till sitt tidigare utlåtande (KuUU 7/2020 rd) och sitt betänkande (KuUB 6/2019 rd) och betonar att de statsandelsgrundande priserna per enhet bör vara på en sådan nivå att de garanterar en tillräcklig basfinansiering och den vägen en stabil och högkvalitativ gymnasieutbildning.

Yrkesutbildning

Enligt planen för de offentliga finanserna ska finansieringsbasen för yrkesutbildningen permanent stärkas med 50 miljoner euro från och med 2023. Med hjälp av tilläggsanslaget kan utbildningsanordnarna åren 2020—2022 fortsätta anställningsförhållandena för den personal som de anställt med tidsbundna tilläggsanslag för undervisning och handledning och därigenom även i fortsättningen trygga en tillräcklig nivå på undervisningen och handledningen för alla studerande inom yrkesutbildningen. Anslaget läggs till som en del av det normala finansieringssystemet för yrkesutbildning, varvid det skapar stabilitet och förutsägbarhet för utbildningsanordnarna när det gäller nivån på den årliga finansieringen.

Utskottet anser att ökningen stärker förutsättningarna för anordnare av yrkesutbildning att planera undervisningen på lång sikt och gör det lättare att rekrytera kunnig personal och göra den mer permanent. Utskottet är dock medvetet om oron över huruvida det reserverade anslaget på 50 miljoner euro kommer att räcka till, bland annat med tanke på att anslaget är 30 miljoner euro mindre än den tilläggsfinansiering som tidigare anvisats som en tidsbunden framtidsinvestering och att en lyckad utvidgning av läroplikten förutsätter tillräckliga ekonomiska resurser. Det bör noggrant bevakas hur anslagen räcker till.

Stöd för elevers och studerandes psykiska hälsa

Elev- och studerandevårdstjänsterna inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet stärks i planen för de offentliga finanserna med 29 miljoner euro år 2023. Enligt kommunekonomiprogrammet beaktas i statsandelarna som nya lagstadgade uppgifter även regionala samarbetsgrupper för studerandevården som består av kommuner och välfärdsområden samt kommunernas skyldighet att göra upp elevhälsoplaner.

Utskottet anser att de ekonomiska resurserna för elevhälsan behövs med hänvisning till ställningstagandet i betänkandet om den utbildningspolitiska redogörelsen (KuUB 19/2021 rd, punkt 17 i ställningstagandet), där det förutsätts att regeringen säkerställer samarbetet mellan utbildningsväsendet och social- och hälsovården för att trygga tillgången till elev- och studerandevård i rätt tid.

Elevhälsan genomförs i första hand som förebyggande elevvård som stöder hela skolgemenskapen. Dessutom har barn och unga lagstadgad rätt till individuellt inriktad elevhälsa. Det ska så väl som möjligt tillses att tjänsterna för elevernas och studerandenas välbefinnande fungerar smidigt och högklassigt efter inrättandet av välfärdsområdena. Det är viktigt att följa upp hur dimensioneringen av kuratorer och psykologer inom elevhälsan genomförs och om tjänsterna de facto räcker till.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

Utskottet betonar mentalvårdstjänsternas betydelse för att upprätthålla studieförmågan och förebygga mentala utmaningar. Multiprofessionellt samarbete och stöd på flera plan spelar en stor roll för att upprätthålla och åtgärda psykisk ohälsa. För att stödet ska lyckas i alla åldersgrupper krävs tillräckliga resurser på alla utbildningsstadier.

Studiestöd

I fråga om studiepenningen ska studerandenas egna inkomstgränser höjas med 50 procent från och med 2023, vilket ökar anslagsnivån med 23,9 miljoner euro fram till 2026. Dessutom leder ökningen av antalet nybörjarplatser på högskolestadiet till ett ökat behov av anslag för studiepenning.

Utskottet välkomnar en höjning av inkomstgränsen för studerande. Den föreslagna höjningen förbättrar de studerandes möjligheter att arbeta under studierna och minskar både de studerandes och FPA:s arbetsbörda i och med att begäranden om utredning och återkrav minskar.

Med hänvisning till sakkunnigutfrågningen noterar utskottet behovet av att stärka studiestödet i större utsträckning än vad som nu föreslås och hänvisar till ställningstagandet (punkt 13) i sitt betänkande om den utbildningspolitiska redogörelsen (KuUB 19/2021 rd), där utskottet bland annat har förutsatt att regeringen inleder en totalreform av lagstiftningen om studiestöd med syfte att ge de studerande tillräcklig utkomst under studietiden och att göra det möjligt för dem att framskrida målmedvetet i studierna.

Högskolorna samt vetenskapen och forskningen

Som en del av statens samlade forsknings- och utvecklingsinsatser höjs Finlands Akademis fullmakt för forskningsprojekt med 146,5 miljoner euro från och med 2023. Dessutom anvisas för 2023 en fullmakt av engångsnatur på 10 miljoner euro för den nationella medfinansieringen av EuroHPC-verksamheten. Bevillningsfullmakten för strategisk forskning höjs med 25 miljoner euro jämfört med den föregående ramen. För stärkande av yrkeshögskolornas FoU-verksamhet anvisas ett tillägg på 5 miljoner euro från och med 2023.

Med hänvisning till ett sakkunnigttrande anser utskottet att förslagen är mycket positiva och att de harmonierar med FoUI-målet på 4 procent. För att målet ska nås krävs det dock ytterligare satsningar. Som en fortsättning på det arbete som utfördes av den parlamentariska arbetsgruppen för forskning, utveckling och innovationer har man börjat bereda en proposition med förslag till lag om finansiering av forsknings- och utvecklingsutgifter. Avsikten är att propositionen ska lämnas till riksdagen senast i september 2022.

Utskottet betonar att tryggheten av högskolornas verksamhetsförutsättningar förutsätter tillräcklig och stabil finansiering som också beaktar bland annat målet att höja antalet högskoleutbildade till minst 50 procent av åldersklassen 25—34 år.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

Fritt bildningsarbete

Utskottet välkomnar att undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med de riktlinjer som drogs upp i samband med planen för de offentliga finanserna 2021—2024 har börjat bereda en ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete så att den minskade verksamhetens volym och kostnader till följd av covidepidemin inte sänker finansieringsnivån och fördelningen under de kommande åren.

Liksom de sakkunniga anser utskottet det vara viktigt att kompetensen inom det fria bildningsarbetet och beredskapen att svara på utbildnings- och bildningsbehoven hos flyktingar från Ukraina utnyttjas så väl som möjligt.

Kultur och konst

Enligt den plan för återhämtning och resiliens som ingår i Finlands program för hållbar tillväxt ska kultursektorn stärkas med finansiering från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens med sammanlagt 12 miljoner euro 2023—2024.

Denna anslagsökning för kultursektorn är ytterst behövlig. Bland alla näringsgrenar är det konst- och kulturbranschen som drabbats hårdast av covidpandemin. Pandemin har samtidigt lyft fram hela den kreativa sektorns betydelse för medborgarnas välfärd och ekonomi. Konstens och kulturens betydelse för att knyta band mellan länder och människor visade sig tydligt i och med kriget i Ukraina. Utskottet betonar behovet av en återhämtning inom och stärkning av kultur- och konstsektorn, vilket planen för de offentliga finanserna inte svarar tillräckligt på. Det är viktigt att man i finansieringsmodellen för allmännyttiga funktioner beaktar att verksamhetsförutsättningarna för aktörer inom konst och kultur tryggas så bra som möjligt.

Utskottet välkomnar att kompensationen för kopiering för enskilt bruk bibehålls på den etablerade nivån, 11 miljoner euro. För dem som utför kreativt arbete är ersättningen viktig med tanke på försörjningen och möjligheterna att utöva sitt yrke eller bedriva näringsverksamhet.

Förslaget att reservera ett årligt anslag på 1 miljon euro för ersättningar för utlåning av e-böcker och e-talböcker för 2023—2026 behövs. Beslutet är i linje med riksdagens uttalande i december 2021, där det förutsattes att e-böcker och e-ljudböcker så snart som möjligt ska omfattas av ersättning för utlåning utan att verksamheten på den kommersiella marknaden för e-material äventyras. Samtidigt förutsattes det att anslaget för utlåningsersättning höjs så att det motsvarar den nordiska ersättningsnivån.

Idrott och ungdomsarbete

Genomförandet av den idrottspolitiska redogörelsen fortsätter i enlighet med det föregående rambeslutet. För åtgärderna har det årligen reserverats ett särskilt anslag på 4,5 miljoner euro. Den årliga anslagsnivån för idrottsväsendet sjunker under ramperioden med cirka 3 miljoner euro jämfört med nivån 2022, huvudsakligen på grund av den otillräckliga kompensationen för minskad avkastning av penningspel. Den sänkta anslagsnivån för ungdomsarbete jämfört med 2022 beror

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

huvudsakligen på att tilläggsfinansieringen av engångsnatur på 4,5 miljoner euro för uppsökande ungdomsarbete upphör.

Utskottet anser det vara viktigt att de identifierade hälso- och välfärdseffekterna av motion och idrott också i fortsättningen beaktas så att tillräcklig och långsiktig finansiering anvisas för detta. Likaså är det av största vikt att finansieringen av ungdomssektorn fortsatt ligger på en stabil och tillräckligt hög nivå. Verksamheten ger genomslag endast genom långsiktigt och målinriktat arbete.

Avslutningsvis

Utskottet konstaterar att utbildningsanordnarna, huvudmännen och högskolorna i Finland har varit hårt ansatta på grund av coronakrisen. Deras verksamhet påverkas också av Rysslands angreppskrig mot Ukraina. Utöver dessa effekter har också reformtaket inom utbildningsväsendet varit forcerad. Tillsammans har dessa faktorer försvårat planeringen av verksamheten och ökat belastningen för elever och studerande. Med tanke på de lagstadgade uppgifterna och de utmaningar sektorn ställs inför är det viktigt att säkerställa en tillräcklig och långsiktig finansiering. Det måste reserveras tillräckligt med tid för förändringar i utbildningssystemet, samtidigt som det gäller att undvika att det ständigt görs förändringar. Utbildningen är en central del av Finlands försörjningsberedskap och vi måste värna om den.

Utskottet hänvisar till sitt ställningstagande i betänkandet KuUB 19/2021 rd (punkt 16) och konstaterar att finansieringen av utbildningspolitiken ska vara långsiktig och basfinansieringen tillräcklig i stället för att utgöras av projektf finansiering. Det är svårt att genom en finansiering baserad på statsunderstöd få till stånd verksamhet av permanent natur.

I statsunderstöden till kommunerna ska självstyrelsen, legalitetsprincipen och den kommunala finansieringsprincipen beaktas. Det är viktigt att statsunderstödsverksamheten utvecklas så att den blir enhetlig och att förvaltningen av statsunderstöd samlas i en gemensam tjänst. Syftet med statsunderstödsverksamheten är att öka växelverkan och samarbetet mellan aktörerna. Olika kommuner, lokala förhållanden och understödsbehov behöver beaktas bland annat genom ökat fokus på de resultat och effekter som understödsverksamheten ger.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd

Helsingfors 12.5.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Pirkka-Pekka Petelius gröna
medlem Ville Valkonen saml
medlem Sofia Vikman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Allmänt

Vid ramförhandlingarna förväntades regeringen komma med beslut om strukturella reformer, sysselsättningsåtgärder och reformer som stärker den ekonomiska tillväxten. Regeringen lät dock bli att göra detta. De uteblivna åtgärderna är också ett hot mot de sektorer som hör till kulturutskottets ansvarsområde. Till kulturutskottets sektor hör alla de tjänster som skapar tillväxt i framtiden och säkerställer en höjd kompetensnivå.

Utän tillräckliga reformer som stärker den ekonomiska tillväxten, kombinerade med de permanenta utgiftsökningar som regeringen redan har gjort, kommer detta att leda till nedskärningar i utbildning och fostran.

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriet uppgår under ramperioden till ungefär 7 miljarder euro. Under ramperioden minskar de finansiella resurserna med 500 miljoner euro. Regeringen har hela tiden talat om att ta utbildningen till heders igen, men i själva verket handlar det om nedskärningar i utbildningen.

Särskilt oroväckande är att fördelningen av de utgifter av engångsnatur som regeringen beslutat om upphör 2022. Till denna del förblir det oklart vad det innebär med tanke på stärkandet av jämlikheten inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen samt stärkandet av undervisnings- och handledningsresurserna för yrkesutbildningen.

När det gäller undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde bör det konstateras att ett stort principiellt problem är att tilläggsansatningarna är tidsbegränsade och att de är uppsplittrade i olika projekt, inte i långsiktig utveckling av verksamheten. Regeringen har inte åtagit sig att bedriva en långsiktig utbildningspolitik.

Förskolepedagogik och grundläggande utbildning

Tilläggsanslagen för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning är i huvudsak tidsbegränsade. De finansiella resurserna för att stärka kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen upphör vid utgången av 2022. Den pågående reformen av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet tryggar inte att jämlikhetsfinansieringen hålls på nuvarande nivå, utan anslaget storlek avgörs i fortsättningen som en del av den normala budgetprocessen.

Regeringen skär alltså ned anslag som syftar till att stärka kvaliteten och jämställdheten inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. I praktiken kommer detta att leda exempelvis till att gruppstorlekarna ökar.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd **Avvikande mening**

Enligt oss är planen för de offentliga finanserna bristfällig till denna del. Regeringen talar om utbildningsreformer, för vilka den dock inte har reserverat någon särskild finansiering. Detta kan anses vara den största bristen i redogörelsen.

Det förblir också oklart hur regeringen tänker finansiera det tvååriga försöket med förskoleundervisning, som ska avslutas 2024.

I regeringens plan för de offentliga finanserna saknas dessutom förslag till hur nivån på hemkommunsersättningen för privata utbildningsanordnare ska höjas så att den motsvarar ersättningen till offentliga utbildningsanordnare.

Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

De anslag som reserverats för att förlänga läroplikten och genomföra det avgiftsfria andra stadiet väcker fortfarande oro, likaså hur de ska räcka till. Det har framförts befogade farhågor över att särskilt de anslag som reserverats i början av reformen inte motsvarar de faktiska kostnaderna och att kommunerna då tvingas göra nedskärningar i utbildningen.

Vi anser att anslagen för förlängd läroplikt borde ha riktats till att stärka undervisningens kvalitet och stödet för lärande. Regeringens prioriteringar i fråga om permanenta utgiftsökningar höjer inte finländarnas utbildnings- och kompetensnivå och stärker inte utbildningens kvalitet.

Som kulturutskottet konstaterar i sitt utlåtande fortsätter regeringen att skära i finansieringen av gymnasieutbildningen. Gymnasieutbildningen lider fortfarande av ett underskott på cirka 100 miljoner euro per år. Samlingspartiet föreslog redan i sin alternativa budget att finansieringsnivån korrigeras och att en reform av finansieringssystemet för gymnasieutbildningen inleds.

Det är positivt att regeringen har beslutat om en permanent ökning av basfinansieringen av yrkesutbildningen med 50 miljoner euro. Regeringens temporära tilläggsanslag för anställning av lärare och handledare skulle annars ha upphört helt och hållet före utgången av innevarande år.

Samlingspartiets utskottsgrupp påpekar att den finansiering på 50 miljoner euro för yrkesutbildning som reserverats i planen för de offentliga finanserna är 20 miljoner euro mindre än i år, vilket innebär att utbildningsanordnarnas finansiella ställning de facto kommer att försämrats. När finansieringen genomförs som en del av finansieringssystemet för yrkesutbildningen finns det dessutom risk för att tilläggen inte går till anställning av lärare och handledare.

Högskoleundervisning och forskning

Enligt den färdplan för hållbarhet som regeringen godkänt baserar sig den ekonomiska tillväxten i Finland framför allt på produktivitetsökning. Enligt regeringens riktlinjer innebär detta att utgifterna för FoUI är på en tillräcklig nivå och att målet på 4 procent av bruttonationalprodukten är uppnått 2030.

Samlingspartiet har förbundit sig att höja anslagen för forskning, utveckling och innovation till fyra procent av statens bruttonationalprodukt.

Utlåtande KuUU 12/2022 rd Avvikande mening

Det är positivt att regeringen har beslutat att dra tillbaka sina tidigare nedskärningar inom vetenskap och forskning. Regeringens historiskt stora vetenskapsnedskärningar skulle ha fört Finland längre bort från BNP-målet på 4 procent.

Också privat finansiering kommer att behövas för att vi ska nå målet. En stabil och förutsägbar omvärld är en förutsättning för privata investeringar. Det krävs en målmedveten policy för större anslag om vi ska kunna nå fyraprocentmålet. Vi behöver till exempel ett skatteincitament som sporrar privata aktörer att höja sina FoUI-utgifter.

I framtiden genereras tillväxt och konkurrenskraft via kompetens. Den stora frågan hur vi ska få tillgång till kvalificerad arbetskraft måste lösas genom satsningar på kontinuerligt lärande. Finland måste utarbeta ett framtidsavtal för kompetens där staten, arbetsmarknadens organisationer och utbildningsanordnarna är parter. Syftet med reformen av kontinuerligt lärande är att skapa nya möjligheter till kompetensutveckling inom alla branscher. I synnerhet måste möjligheterna till kontinuerligt lärande och kompetensutveckling bli bättre inom områden där kravet på strukturomvandling är stort och inom områden där utbildningsnivån är låg.

Avkastningen av penningspelsverksamhet

Vi konstaterar att man redan länge varit medveten om att avkastningen av penningspelsverksamheten sjunkit. I praktiken försämrar detta verksamhetsbetingelserna för vetenskap, konst, kultur, idrott och ungdomsarbete.

Det är bra att kopplingen mellan avkastningen av penningspelsverksamheten och förmånstagarna äntligen bryts i enlighet med den parlamentariskt överenskomna modellen.

Samlingspartiets utskottsgrupp påminner om att när de utgifter som finansieras härefter tas upp i ramen, måste man sträva efter en så förutsägbar och stabil finansiering som möjligt för de olika aktörerna.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.5.2022

Sofia Vikman saml
Paula Risikko saml
Ville Valkonen saml
Sanna Antikainen saf
Kaisa Juuso saf
Ari Koponen saf